

Havsmurarbiet (EN) i Sverige

Uppföljningar i Halland och Skåne 2006-2015

Länsstyrelsen i Hallands län

Omslagsbild: Hona av havsmurarbi inspekterar de rika bestånd av käringtand i mellersta Frösakull som gynnats av markstörningen vid grävning av ett mindre dike på sandheden för att leda bort dagvatten vid kraftiga regn.

Foton i rapporten där inte annan fotograf anges i bildtexten har tagits av författaren.

Havsmurarbiet (EN) i Sverige

Uppföljningar i Halland och Skåne 2006-2015

Krister Larsson

ALLMA Natur och Kultur

Förord

Inom arbetet med nationella åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP), har programmet för havsmurarbi varit mycket viktigt för att sätta fokus på behovet av skötsel av våra kustnära sandmarker. Kontinuerlig störning och hävd för att skapa mosaiker av blomrika miljöer och öppen sand är viktiga inslag i skötseln. Blomrikedom innebär pollen- och nektarresurser och sandblottor blir bomiljöer vilket gynnar många fler arter och skapar en hög biologisk mångfald.

Den här rapporten är en sammanställning av de erfarenheter och uppföljning av åtgärder och inventeringar som gjorts inom ÅGP för havsmurarbi i Halland och Skåne, 2006-2015.

Med förhoppning om trevlig läsning!

Jeanette Erlandsson

Samordnare för arbetet med
Åtgärdsprogram för hotade arter i Hallands län

Innehållsförteckning

Förord.....	1
Havsmurarbiet – bakgrund och inventeringar i Halland och Skåne	3
Nationellt och internationellt hotklassad	3
Tidigare observationer av havsmurarbi i Sverige	3
Inventering av havsmurarbi i Halland 2006-2015	3
Inventering av havsmurarbi i Skåne 2006 och 2008	4
Två fragmenterade populationer av havsmurarbi i Sydsverige	4
Nyckfullt uppträdande och svår att följa upp	4
Nya skötselmetoder har utvecklats	6
Många andra rödlistade arter på lokalerna	7
Kända aktuella och äldre lokaler i Sverige.....	10
H 1 Strandlida	10
H 2 Frösakull	10
H 3 Haverdal.....	12
H 4 Skummeslöv	12
H 5 Ringsegård	12
H 6 Olofsbo	13
H 7 Apelviken.....	13
S 1 Yngsjö	13
S 2 Nyehusen.....	13
S 3 Vitemölla strandbackar.....	14
S 4 Ängelholms strandskog	14
S 5 Sandhammaren	14
S 6 Båstad	14
S 7 Torekov	14
S 8 Helsingborg	15
S 9 Lomma.....	15
S 10 Falsterbo	15
S 11 Åhus.....	15

Havsmurarbiet – bakgrund och inventeringar i Halland och Skåne

Nationellt och internationellt hotklassad

Havsmurarbiet *Osmia mnritima* är klassat som starkt hotat (EN) i Sverige och på IUCN:s nyligen publicerade lista över hotade bin i Europa finns biet i hotkategorin sårbar (VU). Närmare information om havsmurarbiet finns i *Åtgärdsprogram för havsmurarbi 2010-2014*.

Havsmurarbiet har en liten utbredning globalt sett och säkra förekomster finns endast på ett mindre antal lokaler utmed Nord- och Östersjöns kuster i Holland, Tyskland, Danmark, Norge och Sverige. Den har även funnits på en lokal i Polen men betraktas där som utdöd. Havsmurarbi har även rapporterats från Kolahalvön (1913) samt från östra Asien, men en viss försiktighet när det gäller arttillhörigheten kan vara befogad när det gäller uppgiften från östra Asien (se Artfakta på ArtDatabankens hemsida).

Tidigare observationer av havsmurarbi i Sverige

Första kända uppgift om havsmurarbi är från Lomma i Skåne den 19 juli 1830. Före år 2000 är förekomster kända från ytterligare åtta lokaler i landet, varav sex i Skåne (Åhus, Vitemölla, Falsterbo, Helsingborg, Torekov och Båstad) samt två lokaler i Halland (Skummeslövsstrand och Apelviken). Alla äldre observationer är gjorda vid välkända badorter, vilket antyder att biet tidigare kan ha haft en betydligt större utbredning på de förr så vidsträckta och ofta svårtillgängliga flygsandsfälten utmed Sydsveriges kuster. År 2000 sågs även en hona av havsmurarbi vid Råbocka camping i Ängelholms strandskog.

Inom ramen för åtgärdsprogrammet för havsmurarbi har följande inventeringar gjorts i Halland och Skåne, och därtill kommer ett antal ströobservationer av havsmurarbi som gjorts i andra sammanhang och som också redovisas i resultatdelen:

Inventering av havsmurarbi i Halland 2006-2015

Ansvarig på länsstyrelsen för inventering av havsmurarbi i Halland har varit Jeanette Erlandsson och inventerare har varit Krister Hall (2007, 2008 och 2015) och Krister Larsson (2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2014 och 2015).

Havsmurarbiet har ett nyckfullt uppträdande på lokalerna och verkar inte bygga upp några varaktigt stora populationer i motsats till följearten havstapetserarbi *Megachile leachella* som snabbt kan utveckla massförekomster på lämpliga lokaler efter restaurering. Dessutom är käringtanden, biets värdväxt i Halland, också väldigt varierande i sitt uppträdande från år till år och lokal till lokal. Upplägget under inventeringarna har därför varit att besöka så många lämpliga lokaler som möjligt utmed hallandskusten norrut till Varberg, och att i första hand leta efter biet på blommande bestånd av käringtand. Flera besök på lämpliga lokaler har gjorts under inventeringarna. Norr om Varberg har endast enstaka besök gjorts på kustnära sandmarker, men inga havsmurarbin har hittats på de mindre och mer isolerade sandavsnitt som finns i norra Halland. Inventeringstiden har varit slutet av april till mitten av juli.

Inventering av havsmurarbi i Skåne 2006 och 2008

Ansvarig på länsstyrelsen för inventering av havsmurarbi i Skåne har varit Gabrielle Rosquist och fältarbetet har utförts av Krister Larsson. Många kustnära sandmarker utmed skånekusten besöktes under inventeringarna 2006 och 2008, men få lokaler bedömdes vara i lämpligt skick för havsmurarbi. I västra Skåne var fokus i första hand på att hitta lämpliga sanddynområden med bestånd av käringtand medan fokus i södra och östra Skåne var sanddynor med bestånd av strandvial. Den fina lokalen vid Yngsjö upptäcktes av Olle Högmo 2008.

Två fragmenterade populationer av havsmurarbi i Sydsverige

I Halland är käringtanden den huvudsakliga pollenkällan och biet, som anlägger boet i sanddynerna invid stranden, flyger då oftast inåt land till de bestånd av käringtand som växer på sandheden innanför dynerna. I södra Skåne är pollenkällan strandvial som växer rikligast i övergången mellan sandstranden och dynerna, vilket gör att biet på dessa lokaler har boet innanför eller i direkt anslutning till pollenkällan. För bobyggnad behövs fläckar med öppen, solexponerad sand (framförallt i sluttningar eller erosionshak) i de kustnära dynor ovanför högvattenlinjen. Idag ser det ut som att de båda populationerna är åtskilda åt eftersom sentida observationer saknas från västra Skånes kuster, bortsett från en hona vid Ängelholms strandskog. Fast den utbredningsluckan har uppkommit genom minskad areal och fragmentering av öppna sandmarker under 1900-talet och kan sannolikt åter täppas till om fler restaureringar av sandmarker görs i västra Skåne. Vid Ängelholms strandskog har större restaureringar redan inletts.

Nyckfullt uppträdande och svår att följa upp

Havsmurarbiet bygger inte upp några täta, individrika populationer på lokalerna utan verkar ha en mer fläckande tillvaro utmed sandkusterna och populationerna kan också rasa på en lokal efter några goda år, vilket skett vid Ringsegård i mellersta Halland där den inte har observerats efter 2008 trots många eftersök. Som mest sågs 12 honor och 6 hannar vid samma tillfälle den 2 juni 2006 och då bedömdes beståndet som det troligen största i landet, medan det idag är osäkert om den finns kvar. Även vid Vitemölla strandbackar verkar populationen ha minskat drastisk jämfört med senare halvan av 1900-talet då biet var talrikt. På båda ställena finns fortfarande en god livsmiljö för havsmurarbi, och skötselåtgärder pågår som kan bidra till att göra miljön ännu bättre.

Kanske är det ett komplicerat samspel med parasiter som ligger bakom dessa populations-svängningar tillsammans med klimatiska variationer, men det finns inte något tydligt samband med utvecklingen på andra lokaler som det borde ha varit om enbart klimatet är orsaken. Detta är något som framtida studier får klargöra. Den nära följeslagaren havstapetserarbi, rödlistad som NT, har ett helt annat utbredningsmönster och den har snabbt expanderat och etablerat stora populationer på flera lokaler efter restaureringarna, exempelvis vid Frösakull och Skummeslöv. Havstapetseraren har under inventeringarna setts på tio av de tolv lokalerna för havsmurarbi och vid Strarlida, den enda lokal i landet hittills där bo av havsmurarbi hittats, har de båda bina även setts flyga in i samma ingångshål till boet i sanddynerna. Under den ovanligt kyliga försommaren 2015 sågs dock betydligt färre havstapetserarbin på halländska lokaler jämfört med de tidigare åren och sett mot den bakgrunden så kanske det var ett ganska bra resultat att havsmurarbi observerades på fyra halländska lokaler under 2015, trots ogynnsamma väderförhållanden.

Hona och hane av havsmurarbi (översta bilden) ser väldigt olika ut. Hanen är mer långsmal och ljushårig och är lik hanen hos några andra arter murarbin, bland annat guldmurarbi.

Honan (även bilden t.v.) är något lättare att känna igen i fält, åtminstone när hon är någorlunda fräsch. Typiskt är de rödbruna håren på ryggen, i pannan och på första segmentet av bakkroppen, medan den i övrigt är helt svarthårig. På undersidan av bakkroppen finns en tät matta av kolsvarta hår där pollenet samlas till skillnad från sandbin med liknande färger som samlar pollen på bakbenen. Fast när det är fullt med pollen så är undersidan helt orange (om det är pollen från käringtand) eller ljusgul (om det är från strandvial) och det kan vara svårt att se de svarta håren. På käringtand finns ofta även flera arter av tapetserarbin att se upp med, och som också samlar pollen på undersidan av bakkroppen.

Foton: Krister Hall

Det är tydligt att en god livsmiljö för havstapetserarbi också är gynnsam för havsmurarbiet – och på så sätt bör havstapetserabiets starka expansion i restaurerade områden kunna ses som ett kvitto på att åtgärderna har varit gynnsamma även för havsmurarbiet. Att bevara och sköta ett pärlband av gynnsamma livsmiljöer utmed sandkusterna är sannolikt den bästa strategin för att gynna havsmurarbiet på sikt.

Med tanke på att havsmurarbiet är en svårinventerad art som fluktuerar kraftigt från år till år så bör uppföljning göras under flerårsintervall, med en mindre insats varje år (i stället för en större uppföljning enstaka år). Vid uppföljningen besöks de viktigaste lokalerna samt de restaurerade områden som bedöms ha störst potential för biet. Därför föreslås en mindre årlig insats under de kommande 5 åren och så får ställning till fortsättningen tas efter utvärdering av den femårsperioden. Under uppföljningar bör även negativa rapporter redovisas på Artportalen när lämpliga lokaler har besökts under havsmurarbiets flygtid och under gynnsamma väderförhållanden då andra solitära bin varit aktiva.

Havsmurarbi har under uppföljningarna observerats mellan 20 maj och 13 juli och flertalet observationer är gjorda före midsommar. Hannarna är aktiva under första halvan av flygtiden och senaste observationen av hane är den 15 juni. Enstaka observationer har gjorts på andra växter än käringtand och strandvial, exempelvis harris, blåmunkar och sandnejlika. Både käringtand och strandvial varierar kraftigt i blomningen som kan upphöra helt en period efter sen frost eller stark torka för att sedan komma igång igen. I synnerhet under sådana perioder när blomtillgången är dålig hos de huvudsakliga födoväxterna så kan det löna sig att leta på andra blommor. Från Norge finns även uppgifter om att biet kan ses på maskrosor i början av flygtiden, något som inte har kontrollerats närmare under de hittills gjorda uppföljningarna i Halland och Skåne.

Havsmurarbiets bohålor har bara setts vid Strandlida under uppföljningar och där har den setts flyga in i bohålor på tre olika ställen i det småkulliga och betade dynpartiet närmast stranden där korna trampar fram blottad sand i slänterna. De bon som har hittats har funnits i övre delen av solexponerade slänter med blottad sand, där sanden har armerats av rotsystemet från den kortvuxna vegetationen uppe på sandkullarna. Det är svårt att hitta havsmurarbiets bon och det är mer slumpen som avgör om man råka befinna sig där just när ett havsmurarbi kommer flygande och snabbt slinker in i bohålet. Fler honor av havsmurarbi och även honor av havstapetserarbi har setts flyga in i samma bohål vid Strandlida. En sammanfattning är att havsmurarbiet är betydligt lättare att hitta när den samlar pollen på lämpliga födoväxter jämfört med att leta efter deras boplatser.

Nya skötselmetoder har utvecklats

Parallellt med uppföljningarna av havsmurarbi har arbetet med att utveckla skötselmetoder för att restaurera igenvuxna, kustnära sandområden pågått. Detta arbete inleddes 2004 och 2005 i Halland, som ett led i arbetet med detta åtgärdsprogram samt programmet för fältpiplärka, genom att olika metoder för att gräva bort vresros, skapa mer blottad sand samt gynna käringtand (maskinell markstörning och naturvårdsbränning) testades i liten skala i Haverdal och Tönnersa.

Resultaten av dessa försök visade tydligt att det behövdes mer storskaliga och kraftfulla restaureringsåtgärder i igenvuxna sandområden, vilket gäller flertalet kustnära sandmarker i Skåne och Halland. Ett samarbete inleddes då med några grävmaskinentreprenörer för att

utveckla bättre redskap för att gräva bort vresros samt för att rycka upp tall och löv med rötterna i igenvuxna sandområden, och resultaten av detta utvecklingsarbete tillämpas nu i stor skala vid restaurering av sandmarker, även av andra aktörer (exempelvis inom Sand Life).

Även metoderna för naturvårdsbränning har utvecklats för att kunna tillämpas i större skala, bland annat när det gäller brandsäkerheten invid tätbebyggda områden samt rutiner för kontakten med Räddningstjänsten. Uppföljningar har gjorts kontinuerligt av hur havsmurarbi och andra hotade arter reagerar på skötselåtgärderna och deras respons på åtgärderna har varit positiv, se rapporten ”Skötsel gynnar biologisk mångfald på kustnära sandmarker”.

Många andra rödlistade arter på lokalerna

Under uppföljningarna av havsmurarbi har många andra rödlistade arter noterata och alla observationer är rapporterade på Artportalen. Det är genomgående artrika sandmarker där havsmurarbiet förekommer och för Hallands del finns uppgifter om andra rödlistade arter i de aktuella kustnära sandmarkerna sammanställda i rapporten ”Skötsel gynnar biologisk mångfald på kustnära sandmarker”. I exempelvis de restaurerade sandmarkerna i Skummeslöv som havsmurarbiet har återkoloniserat i senare år förekommer bland annat även de hotade arterna batavsandbi (VU), gulfläckig igelkottspinnare (EN), rutlåsbräken (EN) och grå stjälskröksvamp (EN).

Hona av havsmurarbi som samlar pollen på strandvial vid Yngsjö havsbad.

Hona av havsmurarbi som samlar pollen på käringtand i mellersta Frösakull.

Hona av havstapetserarbi (NT) på käringtand i Långasand. Typiskt är bland annat de vita håren på undersidan av bakkroppen där den samlar pollen. Havstapetserarbier förekommer på flertalet kända lokaler för havsmurarbi, ofta i stort antal. och Foto: Mikael Larsson

Denna larv av sexfläckig bastardsvärmare (NT) vid Ringsegård sågs samtidigt som en hona av havsmurarbi samlade pollen på käringtanden bredvid.

Kända aktuella och äldre lokaler i Sverige

Under 2000-talet har havsmurarbi observerats på 11 – 12 lokaler i Skåne och Halland, varav 7 lokaler i Halland och 4-5 lokaler i Skåne (osäkerheten gäller en observation vid Sandhammaren). Dessutom finns ytterligare sex lokaler i Skåne med äldre uppgifter men där sentida observationer saknas. Äldre uppgifter finns även från Apelviken och Skummeslöv i Halland och där har havsmurarbiet återupptäckts under senare år. Sex lokaler bedöms ha stadiga populationer med flera fynduppgifter i sen tid och av dessa finns fyra i Halland och två i Skåne. Däremot är biets status mer oklar på de sex återstående lokalerna med sentida observationer, vilket utvecklas närmare under respektive lokal nedan.

Eftersom havsmurarbiet är svårinventerat och har ett nyckfullt uppträdande på lokalerna så finns sannolikt ytterligare lokaler att hitta, men det är svårt att uppskatta hur stort mörkertalet är. I Artfakta uppskattar ArtDatabanken antalet lokalområden i landet till omkring tio. Stora restaureringar av kustnära sandmarker har gjorts och pågår i Halland och Skåne under de senaste åren och detta bör rimligen gynna havsmurarbiet och möjliggöra spridning till nya lokalområden. Hittills har detta konstaterats vid Skummeslöv där Sten Selander hittade havsmurarbiet på 1930-talet och där det efter att större restaureringar gjorts kunde återfinnas 2009, och biet har därefter setts på tre olika ställen i området där stora bestånd av käringtand har utvecklats efter restaureringarna. Här följer en översikt över samtliga lokaler i landet med kända observationer av havsmurarbi. Se även kartan på nästa sida. Mer uppgifter om lokalerna och exempel på skötselåtgärder som gjorts redovisas i texterna till den avslutande bildredovisningen.

H 1 Strandlida

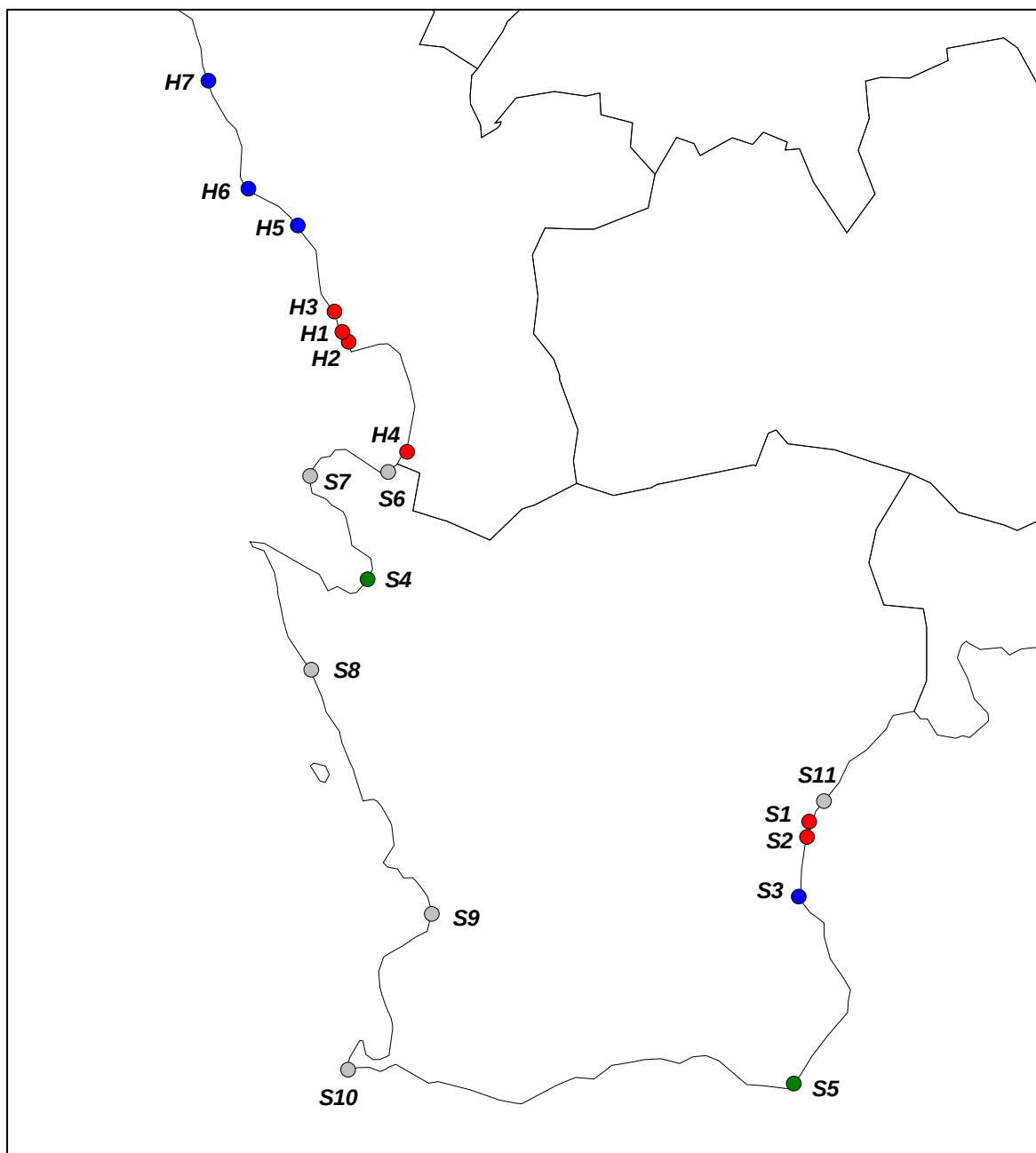
Havsmurarbi observerat: 2005, 2006, 2007, 2008, 2010, 2012, 2014 och 2015.

Strandlida är den enda betade lokalen med aktuell förekomst av havsmurarbi i landet idag och det handlar om ett extensivt bete med nötkreatur på hedarna strax bakom sandstranden. Bestånden av käringtand är betydligt glesare och mer utspridda i betesmarken jämfört med i obetade sandhedar som sköts med enbart bränning men det finns också en smal obetad remsa närmast stranden med täta käringtandbestånd där havsmurarbiet gärna födosöker. I västra delen av beteshagen finns ett småkulligt dynlandskap där korna kontinuerligt trampar fram slänter med blottad sand och det är här som havsmurarbiet anlägger sina bon. Småskalig bränning har gjorts i betesmarken för att gynna käringtand.

H 2 Frösakull

Havsmurarbi observerat: 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2014 och 2015

Under 2007 inleddes större restaureringsåtgärder i dyner och sandhedar vid Frösakull och därefter har större röjningar, vresrosgrävning och naturvårdsbränning gjorts. Bestånden av käringtand och inslaget av blottad sand har ökat rejält genom åtgärderna. Havsmurarbi har under uppföljningarna setts på flera ställen i området. Under samma tid har även mindre

Kartan visar samtliga kända lokaler för havsmurarbi i Sverige – både aktuella och historiska lokaler. Teckenförklaring:

- Röd prick** Lokal med sentida fynduppgifter och som bedöms ha en stadig population
- Blå prick** Lokal med sentida fynduppgifter men där inga observationer har gjorts under de senaste fem åren
- Grön prick** Lokal med enstaka sentida fynduppgifter, men där det är oklart om det endast handlar om ströfynd eller om ett reproducerande bestånd. För S5 är observationen dessutom inte helt säker
- Ljusgrå prick** Lokal med enbart äldre fynduppgifter

diken gjorts på sandheden för att avleda dagvattnet bort från bebyggelsen och i den blottade sanden utmed dikena har stora bestånd av käringtand blommat upp, gynnad av den markstörning som grävmaskinerna gjort. Havsmurarbi har setts på käringtand på nybrända sandhedar, utmed dikeskanter och utmed stigar där människornas tramp gynnat växten.

Frösakull - Strandlida - Haverdal utgör, tillsammans med Yngsjö – Nyehusen, idag de viktigaste kärnområdena för havsmurarbi i landet.

H 3 Haverdal

Havsmurarbi observerat: 2003, 2005, 2009, 2010, 2014 och 2015.

I samband med en inventering av gaddsteklar i halländska sanddynsområden påträffades den 31 maj 2003 två bin in på dynheden i mellersta delen av Haverdal (strax söder om Skintan). Några månader senare visade det sig att det var en hane och en hona av havsmurarbi, och eftersom den senaste observationen dessförinnan var från Vitemölla 1989 så fanns en osäkerhet om biet levde kvar i Sverige eller ej. Havsmurarbiet har därefter setts på flera ställen i Haverdal både i norra och södra delarna. Frösakull - Strandlida - Haverdal utgör, tillsammans med Yngsjö – Nyehusen, idag de viktigaste kärnområdena för havsmurarbi i landet.

H 4 Skummeslöv

Havsmurarbi observerat: 2009, 2010, 2014 och 2015.

Vid Skummeslöv samlade Sten Selander in havsmurarbi på 1930-talet och det var glädjande när den återfanns 2009 efter flera års storskalig restaurering av sanddyner och sandhedar. Havsmurarbiet har setts på tre olika ställen på en sträcka av nästan två kilometer i Skummeslöv, och verkar nu ha åter ha en stadig population här.

H 5 Ringsegård

Havsmurarbi observerat: 2006, 2007 och 2008.

När havsmurarbiet hittades i Ringsegård 2006 betraktades det som landets främsta population och som mest sågs det året 12 honor och 6 hannar vid samma tillfälle. Därefter har något hänt med den population och idag är det oklart om havsmurarbiet finns kvar. Den sågs senast 2008 i området och trots många eftersök har den inte gått att återfinna vid de senare inventeringarna, trots goda bestånd av käringtand efter de bränningar och röjningar som gjorts. Vresrosen är dock ett stort problem i dynerna och behöver grävas bort.

H 6 Olofsbo

Havsmurarbi observerat: 2006 och 2007.

Vid Olofsbo har två observationer av havsmurarbi gjorts 2006 respektive 2007 i kanten av en mindre fotbollsplan på dynheden i norra delen av området och där relativt goda bestånd av käringtand växer. Dynområdet och dynheden i övrigt har varit ohävdad länge och erbjuder inte någon gynnsam livsmiljö för havsmurarbi, men detta är på väg att ändras genom att restaureringsåtgärder påbörjats (bränning, grävning av sandblottor, röjning m.m.). Det är oklart om havsmurarbiet finns kvar i området.

H 7 Apelviken

Havsmurarbi observerat: 2008.

Belägg av havsmurarbi finns från andra halvan av 1900-talet, men trots att lämplig livsmiljö finns kvar och flera eftersök gjordes så återfanns det inte under de inledande årens inventeringar i Halland. Den 29 maj 2008 så återfanns den dock då två honor samlade pollen på käringtand som växte i kanten av den södra parkeringen. Därefter har flera eftersök gjorts vid Apelviken, men alla med negativt resultat. Detta visar med all tydlighet hur nyckfull havsmurarbiet kan vara i sitt uppträdande på lokaler med små bestånd.

S 1 Yngsjö

Havsmurarbi observerat: 2008 och 2009.

Vid Yngsjö finns en lämplig livsmiljö och goda bestånd av strandvial på flera ställen och havsmurarbi har observerats på tre olika ställen i området. Hänger ihop med populationen vid Nyehusen och här finns landets största kända bestånd av havsmurarbi, tillsammans med populationen vid Frösakull-Strandlida-Haverdal (H1, H2 och H3).

S 2 Nyehusen

Havsmurarbi observerat: 2012 och 2013.

Vid Nyehusen har havsmurarbi setts i ett ganska begränsat parti av strandområdet vid parkeringen söder om Gropahålet. Hänger dock ihop med populationen i Yngsjö och här finns landets största kända bestånd av havsmurarbi, tillsammans med populationen vid Frösakull-Strandlida-Haverdal (H1, H2 och H3).

S 3 Vitemölla strandbackar

Havsmurarbi observerat: 2005.

Från senare halvan av 1900-talet finns rapporter om att det här fanns en god population av havsmurarbi, men trots ett flertal inventeringsbesök under senre år har endast en hane setts här (2005-06-03 på sandnejlika). En lämplig miljö finns kvar i området och det är sannolikt att biet också finns kvar.

S 4 Ängelholms strandskog

Havsmurarbi observerat: 2000.

En uppgift om havsmurarbi finns från år 2000 då en hona sågs i planterade blommor vid Råbocca camping ett stycke från stranden. Därefter har riktade eftersök gjorts i strandmiljön men med negativt resultat och inga större bestånd av lämpliga födoväxter sågs. Under senare år har dock stora restaureringar av öppna sandmarker imletts och livsmiljön förbättrats avsevärt. Kanske finns en tynande population av biet kvar som kan blomma upp igen eller en återetablering ske?

S 5 Sandhammaren

Havsmurarbi eventuellt observerat: 2009.

Under en uppföljning av gaddsteklar i ett område vid Sandhammaren som utsatts för en vådabrand sågs den 29 juli 2009 en trolig hona av havsmurarbi på ett stort bestånd av strandvial som blommat upp i de brända dynerna. Biet visade sig helt snabbt och hann inte fångas in för närmare granskning, men det handlade sannolikt om ett havsmurarbi. Inga övriga observationer av havsmurarbi har rapporterats från Sandhammaren, och riktade eftersök har gjorts vid ett par tillfällen. Fast området är stort och lämpliga miljöer finns på flera ställen, varför det inte är osannolikt att här finns ett bestånd av arten.

S 6 Båstad

Belägg av havsmurarbi från Båstad finns från första halvan av 1900-talet, men inga sentida observationer har gjorts. Sanddynområdena vid Båstad och Hemmeslöv är starkt igenvuxna med vresros, löv och tall och det är tveksamt om det finns någon lämplig livsmiljö för havsmurarbi kvar. Samtidigt finns biet i närområdet (vid Skummeslöv) och om lämpliga sandmarker restaureras så finns goda miljöer för spontan återkomst.

S 7 Torekov

Belägg av havsmurarbi från Torekov finns från slutet av 1800-talet, men inga sentida observationer har gjorts. Troligen finns inte någon lämplig livsmiljö kvar.

S 8 Helsingborg

Belägg av havsmurarbi från Helsingborg finns från första halvan av 1900-talet, men inga sentida observationer har gjorts. Det är oklart om lämplig livsmiljö finns kvar.

S 9 Lomma

Belägg av havsmurarbi från Lomma finns från slutet av 1800-talet, men inga sentida observationer har gjorts. Det är oklart om lämplig livsmiljö finns kvar.

S 10 Falsterbo

Belägg av havsmurarbi från Falsterbo finns från första halvan av 1900-talet, men inga sentida observationer har gjorts. Lämpliga sanddynsområden med bestånd av strandvial finns kvar på sydsidan av Falsterbohalvön och vissa eftersök har gjorts här, men med negativt resultat.

S 11 Åhus

Belägg av havsmurarbi från Åhus finns från andra halvan av 1900-talet, men inga sentida observationer har gjorts. Kanske fortsätter populationen vid Yngsjö ända fram till Äspet-Åhus?

Vid Strandlida (H1) finns ett småskaligt dynlandskap i betesmarken där kornas tramp kontinuerligt skapar lämpliga boplatser med blottad sand i kanten av dynkullarna. Småskalig bränning har gjorts bland annat av ytan mitt i bilden som lyser gul av käringtand.

Mellan dynkullarna i betesmarken där havsmurarbiet bor vid Strandlida (H1) och stranden finns en obetad sandhed som har bränts och där stora bestånd av käringtand växer. Här har havsmurarbin setts samla pollen vid några tillfällen.

Vid Frösakull (H2) finns ett större område med sanddynor och sandhedar som tidigare var ohävdad och starkt igenvuxet. Under 2007 inleddes här ett storskaligt restaureringsprojekt här med att rycka upp all tall och löv med rötterna. Därefter har även vresros gävt bort och flera bränningar utförts. Idag är området ett av landets främsta för havsmurarbi.

När detta lilla dike grävdes vid Frösakull (H2) för att leda bort dagvatten så gynnades även käringtanden som blommar gult på kanterna. Här har havsmurarbi setts samla pollen vid flera tillfällen under uppföljningarna.

Under 2004 gjordes de första försöken med att i större skala restaurera öppna, kustnära sandmarker i Halland. Bilden visar försök med markberedning med häst i Haverdal (H3), men det visade sig snabbt att mer kraftfulla åtgärder krävdes.

I dynerna vid haverdal (H3) testades 2004 också att rycka bort vresros med en grip med långa klor som även tog bort det ytliga rotsystemet. Men resultaten blev inte så bra och det stod klart att mer kraftfulla åtgärder krävdes även mot vresrosen.

Efter att flera olika maskiner och redskap testats så visade det sig att stora grävmaskiner med gallerskopa som grävde bort hela vresrosens rotsystem fungerar bäst. Långasand 2008.

I sanddynerna kom vid vresrosgrävningarna också fram stora mängder svart kompostjord, en rest efter tidigare dumpningar i dynerna av tång från strandstädningen. Den bortgrävda vresrosen och tångresterna körs igenom ett rensningsaggregat där ren sand kommer ut i ena änden och det organiska materialet i andra änden. Sanden läggs sedan tillbaks i dynerna medan det organiska materialet körs bort. Vesslunda 2015.

Vid Skummeslöv (H4) var hela den två kilometer långa dynranden igenvuxen med vresros och på sandheden bakom växte täta buskage och ungsogor med tall och löv. Det fanns inte någon gynnsam miljö för havsmurarbiet kvar.

Efter ett flerårigt restaureringsprojekt har hela strandområdet vid Skummeslöv (H4) restaurerats. Käringtanden blommar i tusentals och har gynnats både av bränningar och grävningar. Bilden visar ett område i norra Skummeslöv där havsmurarbi sågs 2014.

Bränning av strandhed med grov ljung och riklig gräsförna vid Ringsegård (H5) den 13 april 2007.

TVå månader efter bränningen blommade strandheden vid Ringsegård (H5) så här vackert och en hona av havsmurarbi sågs i beståndet mitt i bilden, liksom larven av allmän bastardsvärmare som finns på bild tidigare i rapporten.

Vid Apelviken (H7) sågs havsmurarbi under första halvan av 1900-talet och efter många fältbesök återfanns två honor den 29 maj 2008. De samlade pollen på käringtanden som växer i kantområdena på södra parkeringen.

Fortfarande finns en lämplig miljö för havsmurarbi kvar vid Apelvbiken (H7) men området är ohävdad och skötselåtgärder blir alltmer akuta. Något havsmurarbi har inte setts i området efter 2008 trots flera eftersök.

Vid Yngsjö havsbad (S1) finns en god population av havsmurarbi, men skogen tränger på och dynområdet blir allt smalare. Biet samlar pollen på strandvialen som växer i övergången mellan stranden och de låga dynerna.

Vid Nyehusen (S2) ser havsmurarbiets livsmiljö likadan ut som ovan och strandvialen gynnas av den störning som görs av badlivet. Rikast bestånd av växten finns i dynkanten rakt nedanför parkeringen söder om Gropahålet, som bilden visar.

Bränning av sanddynerna vid Nyehusen (S2) 2013-04-03.

Efter bränningen fanns vid Nyehusen (S2) mer blottad sand och mer blommande strandvial, flockfibbla, blåmunkar m.m. jämfört med hur det såg ut sommaren innan. Bränningsgränsen går vid frälsarkransen i övre delen av bilden och man kan skymta en mer högvuxen gräsvegetation i de obrända dynerna bakom denna.

Vid Ängelholms strandskog (S4) var sandheden bakom dynerna tidigare kraftigt igenvuxen och i dynerna fanns stora bestånd med vresros, och det var ingen gynnsam miljö för havsmurarbi.

Under 2008 inleddes större röjningsarbeten i den mellersta delen av Ängelholms strandskog (S4) och under de senaste åren har även stora restaureringsåtgärder gjorts i södra delen av området inom ramen för SandLife. Det är oklart om havsmurarbiet finns kvar i området – om inte så kan det förhoppningsvis återinvandra efter de restaureringar som inletts.

Vid Vitemölla (S3) fanns tidigare en stor population av havsmurarbi, men trots att en lämplig (men krympande) livsmiljö finns kvar så har biet inte setts under senare år. Förhoppningsvis kan populationen blomma upp igen om riktade skötselåtgärder görs i området.

Referenser

ArtDatabankens hemsida. Artfakta.

Fritz, Ö. m.fl. 2012. Skötsel gynnar biologisk mångfald på kustnära sandmarker. Uppföljning 2011 av ÅGP-åtgärder i Halland. Länsstyrelsen i Halland, Meddelande 2005:6.

Larsson, K. 2008. Havsmurarbiet i Skåne. Inventering 2008. Länsstyrelsen i Skåne.

Naturvårdsverket. 2010. Åtgärdsprogram för havsmurarbi 2010-2014. Rapport 6341.

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Länsstyrelsen i Hallands län • Postadress: 301 86 Halmstad • Besöksadress: Slottsgatan 2
010- 224 30 00 • halland@lansstyrelsen.se • www.lansstyrelsen.se/halland